

1.

Országépítő

digitális történelmi játékfilm
Kós Károly
azonos című regénye alapján

István, a vezér
címmel

A játékfilm célja István király jellemének – a romantikus történet emocionális hatása általi – megismertetése a Z generáció tagjaival az ősmagyar nemzeti és az új európai keresztény értékek összecsapásának konfliktusa során.

A film forgatókönyv-szerinti cselekménye: Istvánt a katonailag erősebb Koppány ellenében a szülei szeretnék magyar fejedelemeként látni. Ehhez meg kell nyerni Erdély urának, Gyula vajdának a támogatását. István elutazik Erdélybe, ahol beleszeret a nagybátyja, Gyula vajda feleségébe. Anyja kedvéért és a ráerőltetett politikai-vallási elkötelezettség miatt le kell mondania a boldogságról, amely amúgy is nehezen elérhető lett volna. Fokozatosan megkeményedik, legyőzi az ellene lázadókat és az országra törő ellenséget, míg a film végére egy igazi uralkodót lát a néző, aki mindenét – érzelmeit, gyermekeit, anyját, apját, szerelmét – elvesztette, s ennek árán megalapozta egy ország helyzetét Európában. A forgatókönyv viszonylag egyszerű nyelvezete a mélyebb történelmi ismereteket nélkülöző Z generáció megszólítását szolgálja.

Karakterek

Fő karakterek (5)

1. *István* (király) 20 éves, ill. a 25. jelenettől 45 éves, őszülő rövid barnás hajú, szürke szemű fiatalember, korhű öltözékben, ill. páncélban
2. *Csanád* (hadnagy / marosvári ispán): 25 éves, a 25 jelenettől 50 éves, óriástermetű, jóképű, befönt hajú, bajuszos, katonaruhás, páncélos férfi
3. *Sarolt* (fejedelemasszony): 40 éves, idősödő, de még szép, szőke, befönt őszülő hajú nő, uralkodáshoz szokott, büszke tartással; díszes magyaros női öltözékben
4. *Gizella* (királyné): 18 éves, szőke, kék szemű, szabályos arcú nő német korabeli díszes női öltözetben
5. *Iréne* (görög hercegnő, Gyula vajda felesége): 25 éves, nagyon szép hosszú fekete hajú, fekete szemű, díszes ruházatú nő

Mellék karakterek (19)

1. *Géza* (fejedeleme): 65 éves, hosszú, befönt ősz hajú, bajuszos férfi
2. *Gyula* (erdélyi vajda): kb. 50 éves hosszú, befönt hajú, fekete szemű férfi, bajuszos, egyszerű bőrruhában
3. *Ajtony* (marosvári tartományúr): 40 éves bajuszos, testes, nagydarab férfi, befönt barna hajjal, katonai ruhás főúr

4. *Vazul* (a lázadók vezére): 40 éves bajuszos, befont fekete hajú, barna szemű, díszes magyar öltözetű főúr
5. *Radla* (apát): 50 éves, bajusztalan, rövid őszülő hajú férfi fekete papi csuhában
6. *Imre* (herceg): 18 éves, bajusztalan, szőke hajú, kék szemű, jóképű fiatalember
7. *Koppány* (vezér, törzsfőnök): 40 éves, testes, befont fekete hajú, bajuszos, katonaruhás, páncélinges férfi
8. *Wolfgang* (német lovag): 25 éves, a 25. jelenettől 50 éves bajusztalan, szőke hosszú hajú páncélos gróf
9. *Zoé* (bizánci hercegnő): Ajtony, később Csanád felesége, 18 éves, a 25. jelenettől kb. 40 éves, nagyon szép, hosszú szőke hajú, kék szemű, díszes öltözetű nő
10. *Vecelin* (német hadvezér): 50 éves, ősz, rövid hajú testes, páncélos férfi
11. *Kurt* (besenyő beke): 40 éves, bajuszos, szakállas, hosszú befont fekete hajú, bőrruhás
12. *Thonuzóba* (besenyő vezér): 40 éves, bajuszos, hosszú, fekete befont hajú, díszes bőrruhában
13. *a gyermek Alpár*: 4 éves, befont fekete hajú, bőrruhás kisfiú
14. *Thonuzóba felesége*: 25 éves, hosszú fekete befont hajú, díszes bőrruhás nő
15. *Kászony* (székely hadnagy): 40 éves bajuszos szakállas, befont hajú, erdélyi katona
16. *Görög pap*: 40 éves rövid őszülő hajú fekete csuhás pap
17. *Pósa* (száznagy) 30 éves barna hajú, bajuszos, magas, láncinges katona
18. *Gellért* püspök: 65 éves, ősz hajú, bajusztalan, olaszos arcú férfi, fehér papi csuhában
19. *Levente* (herceg) Vazul fia. 20 éves rövid fekete hajú, jóképű katonaruhás férfi
20. *HANG*

Jelenetek (37; átlag 2 perc, összes időtartam maximum 74 perc):

- 1. Marosvári fürdőzés
  - 2. István és Sarolt Esztergomban (1. emlékkép)
- 3. Marosvárott
- 4. Útban Gyulafehérvárra 1.
  - 5. Sarolt (2. emlékkép)
- 6. Útban Gyulafehérvárra 2.
- 7. Útban Gyulafehérvárra 3.
- 8. Gyulafehérvárott
- 9. Esztergom. Vezérválasztás
- 10. A veszprémi csata 1.
  - 11. Csanád és Koppány (3. emlékkép)
- 12. A veszprémi csata 2.
- 13. Székesfehérvárott
- 14. Géza temetése 1.
  - 15. Gizella megérkezése (4. emlékkép)
- 16. Géza temetése és a fehérvári esküvő
- 17. A kis Iréne temetése.
- 18. Marosvár, Csanád és Zoé
- 19. Az oroszlámosi csata 1.
  - 20. Korbácsolás (5. emlékkép)
- 21. Oroszlámosi csata 2.
- 22. Menekülés Erdélybe
- 23. A tordai palánkvárban
- 24. István, a rossz ember

- 25. Iréne (6. emlékkép)
- 26. Vazul Esztergomban
- 27. Imre herceg
- 28. Csata Konrád német császár ellen
- 29. Imre halála
- 30. Vazul kivégzése
- 31. Thonuzóba kivégzése
- 32. Marosvárrott Csanád és István 1.
  - 33. Thonuzóba temetése (7. emlékkép)
- 34. Marosvárrott Csanád és István 2.
  - 35. Iréne a gyermekeivel (8. emlékkép.)
- 36. Marosvárrott Csanád és István 3.
- 37. István halála

FORGATÓKÖNYV

1. Marosvári fürdőzés

Marosvár távlati és egyre közeledő látképe a Tisza és a Maros összefolyásánál. Ahogy közeledik a kép, a Maros partmenti, vízbehajló fűzfái között egy kis öbölben két meztelen nő fürdik (Iréne és Zoé). Térdig vízben állva, nevetnek, egymást fröcskölnek a vízzel. A parton néhány fegyveres, szerencsen katona áll őrt, kivont karddal. A nők nevetnek, fröcskölnek egymást. Az egyik fűzfa vízre hajló ágán, takarásban, a lombok közül két férfi (István és Csanád) leselkedik. Csanád mosolyogva, István álmélgodva figyeli a fürdőzőket. Lassan visszakúsznak a fáról a bozóton át az útra, ahol néhány lovas és egy pap (Radla) várja őket.

RADLA

Mit mutatott neked, István, ez a félpogány katona?

ISTVÁN

Két szép, gyönyörű, kinyílt tavorózsát.

2. István és Sarolt Esztergomban (1. emlékkép)

Emlékkép. Szoba az esztergomi várban. Géza ágyon fekszik, mellette Sarolt.

GÉZA

Érzem, Sarolt, hogy nincs sok időm hátra. Hamarosan felülök a csillagszekérre. De mi lesz Vajkkal? Gyenge, erőtlen fiú. Mihály testvérem öreg, ő nem akar fejedelem lenni; a fia, Vazul még túl fiatal. Koppányé lesz a vezéri bot. Ha csak a bátyád, a Gyula nem segít. Meg kell vele egyezni.

SAROLT

Megegyezünk vele, Géza, már gondoltam erre is.

Belép Csanád.

CSANÁD (*Meghajol.*)
Nagyúr, nagyasszony.

SAROLT

Csanád hadnagy. Ismered az utat Marosvárra és az erdélyi Fehérvárra?

CSANÁD (*Mosolyogva*)
Én minden utat ismerek, Sarolt nagyasszony.

Változik a kép. Sarolt egy kisméretű festményt nyújt át Istvánnak. A festmény egy fiatal nőt (Gizellát) ábrázolja.

SAROLT

Nézd Vajk, ez itt Gizella a bajor herceglány. Ő lesz a feleséged. Ha fiút szül neked, az nem csak a magyar föld fejedelme lesz, hanem várományosa lesz a bajor fejedelmi trónnak, de akár a német-római császári koronának is. Európa leghatalmasabb vezére leszel.

Tetszik a lány?

ISTVÁN

Szép lány lehet. Német. De én leszek a magyar fejedelem?

SAROLT

(kimutat az ablakon, ahol a Duna feletti hegyen éppen az esztergomi bazilika falait építik)
Nem hogy fejedelem, király leszel. Magyar király. Azért építtetjük apáddal itt Esztergomban a székesegyházat. Keresztény király leszel, a pápától fogsz koronát kapni.

ISTVÁN

De a bátyád, a Gyula Erdélyben. Ő is keresztény, Gyulafehérvárott már van székesegyház, te mesélted!

SAROLT

Gyula bátyám Konstantinápolyból, a bizánci birodalom fővárosából hozatott papokat. Mi két óriás között vagyunk: Bizánc és a Német-Római birodalom között. Neked Rómából kell koronát kérnünk. A pápától. Ezért veszed feleségül Gizellát, a bajor hercegnőt. Király leszel.

ISTVÁN

(kinéz az ablakon, ahol a Duna túlszéljén zöld mezők, nyájak, gulyák látszanak)

És Koppány? Ő következik ősi jog szerint a fejedelmi székben apám után, hiszen ő a legidősebb Árpád utód. Árpád fia Tarhos, Tarhos fia Tormás, Tormás fia Tar Szerénd. És annak a fia Koppány Somogyból. Én meg Árpád fia Solt, annak a fia Taksony, Taksony fia Géza fia vagyok. De Koppány az idősebb. Ő következik.

SAROLT

Én ezt nem hagyom. A bátyám, Gyula vajda az erdélyi hadsereggel ebben még mellém fog állni. Aztán ott vannak az ő hívei: a marosvári tartomány ura, Ajtony, aztán Csanád, a legjobb magyar hadnagy, és hívjuk a németeket. Együttesen erőt veszünk Koppányon. Holnap indulsz is Csanáddal Marosvárra és Gyulafehérvárra megismerkedsz Ajtony vezérrel és a bátyámmal, a Gyulával. Irány: Marosvár. És ne feledd, kell a német segítség.

Bajor Gizella a menyasszonyod.

3. Marosvárott

Ismét a két fürdőző nő, Irénére fókuszálva. Azután Marosvár látképe (ahol a Maros a Tiszába folyik) nagy bástyaival. Körben távolabb gulyák, ménesek a zöld mezőben. Megint a várra fókuszál a kép, egy várterembe. Fáklyák világítanak a falon. Csanád, István és egy pap (Radla) lép be, ahol egy trónus-szerű emelvényen ül Ajtony.

A marosvári tartomány: Ajtony vezér áldott országa, ott, ahol a Maros a Tiszába ömlik

AJTONY (*Csanádhoz*)

Na, megjöttél végre, te tekergő kópé. Mi újság Esztergomban? Hallom Géza úr odaköltözött a Csepel-szigetről, és keresztény templomot építtet a vén bolond. Van már nekünk elég templomunk, Gyulafehérvárott Erdélyben meg székesegyházunk is. Minek ide még egy?

CSANÁD

Ajtony vezér. Ez itt Géza fia Vajk, pontosabban István. Eljött udvarlásodra.

Szolgák két ládát hoznak Ajtony elé és felnyitják: bennük arany díszek, selyem, ékszer.

AJTONY

Üdvözöllek, Géza fia István. Az én házam a te házad, az én italom a te italod, az én ágyam a te ágyad. Vendégem vagy.

Belép két lefátyolozott, előkelő ruhás nő (Iréne és Zoé).

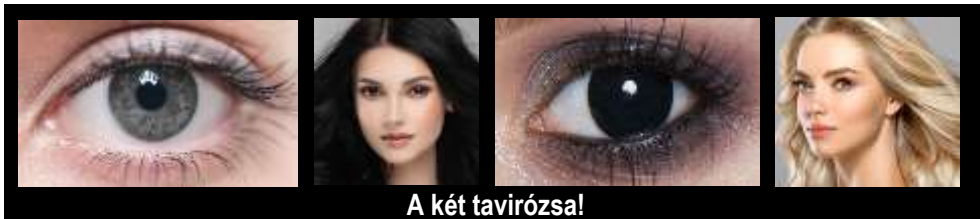
AJTONY

Bemutatom Irénét, az erdélyi vajda feleségét és Zoét, Iréne leány-öccsét, az én új asszonyfeleségemet, egyenesen Konstantinápolyból, a világ fővárosából.

CSANÁD (*Gondolja*)

No, hát, vénségére másodszor is megnősült Ajtony vezér?

A nők fellebbentik a fátylukat az arcukról, István szürke szeme találkozik Iréne fekete szemével

ISTVÁN (*Gondolja megdöbbenet*)

A két szép tavoróza!

AJTONY

Ne haragudj, István, fogadnom kell a bolgár cár, a bizánci császár követeit, meg a körösvidéki besenyőkkel, Thonuzóba vezér megbízottjával is találkoznom kell. Holnap együtt indulunk Gyula vajdához az erdélyi Fehérvárra. Addig Zoé és Iréne majd szóval tart.

Közben István szürke és Iréne fekete szeme találkozik.

4. Útban Gyulafehérvárra 1.

A Maros mentén lovagolnak a távolban kéklő erdélyi hegyek felé. Elöl Ajtony, István és Radla, mögöttük katonák, a két nő és Csanád, utánuk szerezsenek.

IRÉNE

Milyen szótlan István.

ZOÉ (*Nevetve*)

Biztos az a fekete csuhás pap vette el a szavát... De fáradt vagyok.

CSANÁD

Asszonyom, rosszul ülsz a nyeregben, túl rövid a kengyel. Engedd meg, hogy megigazítsam.

Csanád leugrik, kiveszi Zoé lábát a kengyelből a vállára teszi, amíg meglazítja és meghúzza a szíjat, majd visszateszi. Össze-nevetnek. István hátranéz, látja, hogy az asszonyok lovai állnak.

5. Sarolt (2. emlékkép)

Emlékkép. Sarolt – amazon-szerűen – lóháton, katonák élén vágat.

ISTVÁN (*Gondolja*)

Édesanyám még idős korában is lóháton járta keresztül-kasul a magyar tartományokat reggeltől estig. Az én anyám, az aranyhajú Sarolt. ... Erdélyből.

Megjelenik előtte Iréne képe meztelenül, majd előkelő ruhában, ahogy Ajtony előtt két oldalról megcsókolja az arcát, és kézen fogva az asztalhoz vezeti.

6. Útban Gyulafehérvárra 2.

Néhány sátor a Maros partján, tüzek égnek, Iréne, Zoé, István és Csanád ül egy tűznél. Zoé kedveskedve kis serleg itallal és süteménnyel kínálja Istvánt, aki Irénét bámulja.

ZOÉ

Mézédes görög mazsolabor és görög sütemény.

ISTVÁN (*Miközben feláll, és ellép a tűztől*)
Nem ehetnék, köszönöm.

ZOÉ

Micsoda szokás van Esztergomban? Nem szeretik az édes bort és a mandulás süteményt?

CSANÁD

Nem ismered asszonyom, a mi magyar erkölcsöinket, de ha engem kínáltál volna, én bizony elfogadtam volna.

ZOÉ (*Nevetve*)

De téged nem kínállak.

CSANÁD

Akkor elveszem magamtól.

Azzal kiveszi a poharat Zoé kezéből és beleiszik. Zoé ijedten tekint hátra, ahol Ajtony horkol.

7. Útban Gyulafehérvárra 3.

A Maros partján – már hegyek között – állnak a lovasok egy római kori kőút mellett.

CSANÁD

Itt kezdődik Gyula vajda országa az áldott szép Erdély. Ezt a kőutat őskori népek építették itt. Már van ezer éve, hogy használatban van, pedig soha senki nem javította.

AJTONY

Igaz. Eddig tartott a marosi tartomány az én földem, ahol a legjobbak a legelők az egész magyar földön. És itt kezdődik Erdély, ahol a sót és aranyat bányásszák. A Gyulák tartománya a leggazdagabb ország magyar földön. A Tiszától napnyugatra Géza fejedelem az úr; a Tiszától napkeletre pedig én és Gyula vajda.

RADLA *(Istvánnak halkan)*

A magyar országot a magyar fejedelem uralja.

István és Csanád a vízpartról jönnek felfelé, félmeztelenül, törölközve, a sátrak felé. Szembe jön velük Iréne.

IRÉNE *(Istvánhoz)*

Jó-e a víz, István, vajon meg lehet itt fürdeni?

ISTVÁN

Igen asszonyom, kellemes a víz, nyugodtan fürödjének meg itt a part mentén. Teljesen elhagyott hely, nem látja meg senki.

IRÉNE

Szólok a szerencsen eunuchoknak, hogy örködjének.

ISTVÁN *(Elmenőben)*

Felesleges, itt nincs senki. A szerencsenek úgyszem ének sokat. Marosvárott meg semmit.

Iréne megdöbbenve néz utána.

8. Gyulafehérvárott

A soktornyú vár és város képe távolról, egyre közelítve. István és Radla ámulva járnak az utcán a magas házak között. Belépnek a hatalmas székesegyházba, nézik a szent képeket. Különösen egy szigorú tekintetű Krisztus képet. Radla szent könyveket lapoz görög papok társaságában. Vacsora-asztal: az asztalfőn a vajda ül, mellette István és Ajtony. István és Iréne félrehúzódva:

IRÉNE

Miért nem érnek semmit a szerencsen örök Marosvárott?

ISTVÁN

Meglehetők a fürdőzők.

IRÉNE

Honnan tudod?

ISTVÁN

Láttam.

IRÉNE (*Elvörösödve*)

Leüttetem a fejüket!

ISTVÁN

Inkább a nagy fűzfa ágát üttesd le; onnan lehet belátni a fürdőhelyre.

Gyula vajda és István egy másik teremben, medvebőrön, törökülésben.

GYULA

Hát, öccse, nekem most választanom kell a bolgár cár, meg a bizánci császár között, hogy melyiket támogassam én, Ajtony, meg Thonuzóba. De üzenem Géza nagyúrnak, hogy az én szeretett testvérném fiát nem hagyom. Pajzsra fognak téged emelni, öccse, mint az új magyarai fejedelmet, ha Géza úr felül a csillagszekérre. És az erdélyi vajda tartani fogja a pajzsot.

A várfalon, este, távolban fáklyák lobognak. István és Iréne. A várfalon túl magas hegyek sötétlenek. István szürke és Iréne fekete szeme találkozik.

IRÉNE

Hogy érzed magad István?

ISTVÁN

Nem tudom, félek itt ezektől a magas hegyektől.

IRÉNE

István, szép lány az a bajor Gizella?

ISTVÁN (*Megzavarodva*)

Nem tudom, csak festett képen láttam. Apáca.

IRÉNE (*Megborzongva*)

Krisztus menyasszonya, s te feleségül veszed.

ISTVÁN

Apám akarja, anyám is akarja, a püspök is akarja...

IRÉNE

S te, akarsz?

ISTVÁN

Téged akarlak!

A székesegyház előtt István és Radla.

RADLA

Ismered, fiam a tízparancsolatot, amit az Úr a Sion hegyén adott Mózesnek?

ISTVÁN (*Rekedten*)

Igen.

RADLA

S mit mond a kilencedik parancsolat?

István szeme hol a papon, hol az övében a törén; megmarkolja a tört.

RADLA

Vigyázz, István! Senki meg nem szegheti a parancsolatot. Géza nagyúr napjai meg vannak számlálva. A somogyi pogány keselyű, Koppány, ugrásra készen áll. Te nagy dolgot cselekedhetsz magadnak és a magyaroknak, nagy dolgot az Úr Jézus Krisztusnak, aki a kereszten halt meg, pedig az Isten fia volt. Te arra vagy választva, hogy országot építs! Magyarországot. A rózsa illata hamar elszáll, s kinek kell az elhervadt rózsa? Egy örök hatalom van csak a földön: Krisztus szentegyháza. És annak éles kardja a német császár!

István, Radla és Iréne a várfalon. Most látszanak a Gyulafehérvár körüli hegyek és erdők, szikrázó napfényben.

IRÉNE

Búcsúzzunk. Szívből megszerettelek, István.

Szájon csókolja a döbbenten álló Istvánt.

IRÉNE (*Radlára nézve*)

Aki pedig ezért követ dob rám, azt megveri az igazságos Úristen.

István belép a gyulafehérvári székesegyház sötétjébe a keresztek alatt botorkál a Jézus festmény elé, szeméből patakszik a könny, hosszan belenéz a szigorú tekintetű Jézus egyre közeledő barna szemébe; István szürke és Jézus barna szeme találkozik; István a földre rogyva – elájul.

9. Esztergom. Vezérválasztás

Az esztergomi vár szobájában Géza, Sarolt. Belép István és Radla. István meghajol a szülei előtt.

ISTVÁN (*Hidegen*)
Minden úgy van, ahogy te akartad, anyám.

Egy másik szobában Sarolt és Radla.

SAROLT
Te pap! Mit csináltatok a fiammal?

RADLA
Útjába került egy gyönyörű virág.

SAROLT
Leszakította?

RADLA
Nem. A virág félrehajolt előle. Neked a te utadat kell járni, sírd ki magad egyszer s mindenkorra – mondta ez a virág.

SAROLT
Ki volt az?

RADLA
Egy görög hercegnő.

SAROLT
A gyalázatos!

RADLA

A te testvérbátyádnak a felesége, Iréne.

Sarolt lerogy, zokogni kezd

RADLA

Aki pedig rosszat gondol arról az asszonyról, azt megveri az igazságos Úristen. Sírjál csak, nagyasszony te is. Annak jó, aki még tud sírni. De eljön az idő, amikor te sem fogsz többet sírni. Ahogy a fiad sem.

Az esztergomi várba magyar lovasok vonulnak felfelé, az épülő székesegyház mellett. Lent a Duna partján sátrak, lovak, emberek sokasága.

KOPPÁNY *(a mellette lovagló urakhoz)*

Taksony fia Géza felül nemsokára a csillagszekérre. Elveszem Saroltot feleségül, s enyém a fejedelmi bot, mert Taksony fia Mihály nem vállalja, s fia Vazul még túl fiatal a hadvezetésre.

Géza fia Vajk, aki már a nevét is elfelejtette, nem csak, hogy hadat nem vezetett soha életében, de német nőt hozat feleségül, német katonákat hoz be az országba, eladja az országot a németnek. Ezt a templomot is az új isten tiszteletére, neki építteti Géza. Engem fogtok holnap pajzsra emelni, engem, Árpád fia Tarhos maradékát, a Tar Szerénd fiát! A legvitézebb magyarok, Bulcsú és Botond nemzetsége, Somogy és Zala népe mögöttem áll.

Az esztergomi vár nagy termében hosszú asztal, körülötte urak ülnek díszes öltözetben. Fáklyák lobognak a falon. Lentről csatazaj, tűz, üvöltözés.

ISTVÁN *(Élesen)*

Ez é a somogyi erkölcs, Koppány úr? Haddal jönni a fejedelemválasztásra?

KOPPÁNY

Ki vagy te? Ismertem Géza fia Vajkot, de nem ismerek semmiféle Istvánt!

ISTVÁN *(Vecelinhez)*

Vecelin, a páncélosokkal verd a Dunába, akinek kard van a kezében!

KOPPÁNY

Német fegyvereket küldesz a magyarok ellen? Kardra urak! Verjük le ezt a veszett eb-fiókát!

A falra akasztott kardjához kap, de hirtelen belép Gyula vajda fegyveresekkel.

GYULA

Megállj, Koppány! Levertük a somogyiakat, akik megölték a magyar nagyúr néhány emberét; visszaéltek a vendégjoggal.

KOPPÁNY *(Sötéten)*

Menjünk innen.

Néhány úr követi, kicsörtetnek a teremből.

Reggeli kép a Duna-parton, Esztergom alatt. Katonák tömege, és középen egy nagy pajzson áll István, amelyet felemel hat magyar úr – köztük a Gyula. Üdvrivalgás. A vár ablakából Géza és Sarolt nézi.

GÉZA

Bulcsú és Botond törzse nem emeli pajzsot, Sarolt. Háború lesz.

10. A veszprémi csata 1.

Lovas katonák seregei magyarok és páncélos németek vonulnak hosszú sorokban Veszprémtől a Balaton felé. Élükön Vecelin és István, vörös zászló alatt. Hatalmas, szilaj lovas sereg is vonul Balatonkenese környékén északra, a Balaton partján, élükön Koppány.

A két sereg összeroppan. Vad és véres csatajelenetek. A somogyiak határozottan visszanyomják a fehérvári magyarokat és a német páncélosokat is. Vecelin visszavonulót fívat. Koppány diadalmasan indul az üldözésükre.

11. Csanád és Koppány (3. emlékkép)

Emlékkép. Csanád és Koppány egy nádasban beszélget.

KOPPÁNY

Mit ad néked István, hogy támogatom? Most a hansági besenyőket vezeted. A Hanság Veceliné, a németé. Ha mellém állsz, a tiéd a Hanság és a Rábaköz. A papokat keresztre feszítetem, s aki ellenem fog fegyvert, karóba kerül a feje. Gondold meg jól, Csanád!

Csanád hajnali derengésben a lovas besenyő katonái között van. Előtte áll egy lovas besenyő beke (Kurt).

KURT

Csanád úr, Bács úr serege kétórányi járásra van! Koppányt jön segíteni.

CSANÁD

Kurt beke. Ellovagolsz Koppányhoz. Megmondod neki, hogy meggondoltam: szép tartomány a Rábaköz és a Hanság.

KURT (Örömmel)

Értem uram! Megmondom neki!

A veszprémi csata

CSANÁD

És azt is, hogy most támadjon, de azonnal, ha győzni akar.

12. A veszprémi csata 2.

Csanád a sereg élén egy dombról figyeli, ahogy újra összeroppan a két hatalmas lovas sereg a völgyben. Koppány serege jobb pozícióba kerül, véres jelenetek, szorítják hátra a fehérváriakat és a németeket. Csanád jelt ad, és a domboldalról lezúdulnak a besenyők, oldalba kapva Koppány seregét.

Koppány a tartalék lovassága élén, szeme elsötétül

KOPPÁNY (*Gondolja*)
Megcsalt a kutya Csanád!

KOPPÁNY
Huj, Bulcsú! Botond népe! Utánam!

Sarkantyúba kapja a lovát és a tartalék sereg élén ráront István és Vecelin seregére. Ahogy a somogyiak lefordulnak a lóról, elvágják utolsó erejükkel a német páncélosok lovainak a lábát. Egész vasfalak rendülnek meg. Öldöklő küzdelem. Koppány egyre a vörös vezéri zászló felé tör, vitézül hadakozik, omlanak le előtte a páncélosok. Már egészen közel kerül Istvánhoz, amikor Vecelin kardja lesújt rá. Lefordul a lováról.

Csanád, István király „éles kardja” a hansági besenyőkkel megnyeri a csatát

13. Székesfehérvárott

A város piacterén sok ember között a hóhér négyfelé vágja Koppány testét. Kegyetlen jelenet, annyit mutat, amennyit „elbír” a filmvászon.

HANG

A lázadó négyfele vágassék és tűzessék ki Esztergom, Veszprém, Győr és Gyulafehérvár kaputornyára, minden népek okulására.

Koppány feje kiesik a hóhér kezéből és a tornác elé gurul. A tornácra kihajol egy német lovag, Wolfgang, és ráköp. Csanád bekötött fejével odalép hozzá.

CSANÁD

Akinek a fejére ráköptél, német, az Árpád fia Tarhos és Vér-Bulcsú maradéka volt, akit a ti uratok féltiben királynak tisztelt. És ezért eb vagy te, Wolfgang!

Hasba rúgja, úgy, hogy a német átesik a korláton, le, és elnyúlik éppen Koppány feje mellett.

Változik a kép. Urak ülnek egy nagy asztal körül, vacsora.

ISTVÁN

Miért vagytok ilyen hallgatagok, ilyen haragosak? Hiszen győztünk a harcon.

VECELIN

Megnyerted az országot a harcon, nagyúr. De ma itt egyikünkkel, a téged híven szolgáló Wolfgang lovaggal nagy igazságtalanság történt. És nem kaptunk elégtételt.

ISTVÁN

Igen. Csanád elfelejtette, hogy az igazságot én, a fejedelem osztom, Wolfgang meg azt, hogy vendége a magyarai földnek. De én téged kérdezlek, Csanád, hol van Kurt beke, a hansági besenyők vezére? Elvégre neked, meg neki köszönhetjük a győzelmet.

CSANÁD

Felakasztattam.

VECELIN

Részeg!

CSANÁD

Részeg vagyok, igen, mert csak egy részeg csinál olyan bolondságot, hogy lemond egy olyan gazdag tartományról, mint a Rábaköz, meg a Hanság, ami most a tied, Vecelin. És ha nem lettem volna részeg, akkor most itt ülne Kurt beke, meg Koppány úr, de nem ülne itt egyetlen német, se haragosan, se jókedvűen, és nem ülnél itt te sem, Géza fia, István.

Kitárul az ajtó, huzat söpör végig a teremben, lobognak a fáklyák.

HANG

Esztergomban meghalt Taksony fia, Géza úr.

14. Géza temetése 1.

Esztergom. A vár terme. Kiterítve fekszik Géza, mellette Sarolt kisírt szemmel, néhány pap, Gizella, István és Radla.

ISTVÁN

A most felépült székesegyházba fogjuk temetni, minden templomban az országban megkondítják a harangokat, a legdíszesebb egyházi temetést rendezem az apámnak.

RADLA
Nem lehet.

ISTVÁN

Miért nem? Ő építtette ezt a bazilikát, itt Esztergomban. Úgy illik, hogy a kriptájában is ő nyugodjék elsőként.

RADLA
Nem lehet.

ISTVÁN
És miért nem lehet?

RADLA
Mert a nagyúr pogány volt.

ISTVÁN (*Megrendülve Sarolthoz*)
Tudtad ezt, anyám?

SAROLT
Tudtam. És hagytam. Érted.

ISTVÁN
Jól van anyám, te akartad ezt is.

István bajor Gizellára néz.

15. Gizella megérkezése (4. emlékkép)

Emlékkép. A Dunán Esztergom alatt egy gálya fut partra. Német lovagok szállnak ki s a pallón egy apácaruhás, lefátyolozott nőt segítenek partra szállni. A parton István és Sarolt várják,

mögöttük a kíséret. István szeme előtt Iréne arca lebeg. Gizella fellebbenti a fátylát. Gizella kék és István szürke szeme találkozik. Megjelenik Iréne fekete szeme István előtt.

16. Géza temetése és a fehérvári esküvő

Esztergom. A vár terme. Kiterítve fekszik Géza.

ISTVÁN (Gizellához)

Hercegnő, készülj. Egy hét múlva tartjuk az esküvőt és a koronázást Székesfehérvárott.

RADLA

És a nagyúr temetése?

ISTVÁN

Mi dolgod azzal, te pap? Hiszen tudod: pogány volt.

Egy szekéren fekszik a halott Géza, mögötte Sarolt és Radla lovagol, ahogy a szürkületben lefelé haladnak Esztergomból. Senki más nem kíséri őket.

Távlati kép a Csepel-szigeten: egy erdő tisztásán, máglyán fekszik Géza, és a tűz nyaldossa a máglyát.

Zúgnak a harangok Székesfehérvárott tömeg hömpölyög az utcán, a templomban éppen István és Gizella fejére teszik a koronát (nem a teljes Szentkorona még, csak egy arany abroncskorona). István a szemével a templom karzatán ülő nőket fürkészi.

ISTVÁN (Gondolja.)

Hol lehet az anyám? Nem jött el Csepelről, ahol eltemette az apámat?

Most váratlanul szembenéz Irénével, aki a karzaton ül, a többi nő között. Gizella megérzi, ő is felnéz a karzatra és azonnal rátalál szemével Irénére. A két nő is egymás szemébe néz: a lobogó fekete és a hideg kék szem – egyre közelebbről mutatva.

Kifelé vonulnak a templomból az éljenző tömeg sorfala között.

GIZELLA
Ki az a nő?

ISTVÁN
Gyula vajda felesége.

GIZELLA
Azt beszélnek, a vajda kegyelméből lettél fejedelem.

Egy szobában, a fehérvári várban. István és Iréne.

ISTVÁN
Miért jöttél el?

IRÉNE
Látni akartam a királyt. És kérni tőled valamit. Az uram, a vajda a bizánci császár és a bolgár cár közötti viszályban a bolgárok mellé állt. Arra kérlek, ha téged is megkeresnek a bizánci követek, ne őket támogasd, hanem a bolgárokat.

ISTVÁN
A vajdáért kéred ezt? Félted a vajdát?

IRÉNE
A két gyermekemért.

Egy szobában, a fehérvári várban. István és Gyula.

GYULA (*Nevetve*)
Hát király lettél, öccse. Holnap indulok vissza Erdélybe, viszem édesanyádat is, te király!

ISTVÁN
Csak fél király, fél országgal, te is tudod, bátya. És ha tárgyalasz a bizánci görögökkel meg a bolgárokkal, miért nem kérdezel meg engem, a magyarai föld egyetlen urát? A fejedelmet. A királyodat.

GYULA (*Elkomolyodva, lassan.*)
Aki nagy fát készül kidönteni, annak vigyázni kell, hová áll, hogy meg ne nyomja a fa!

17. A kis Iréne temetése.

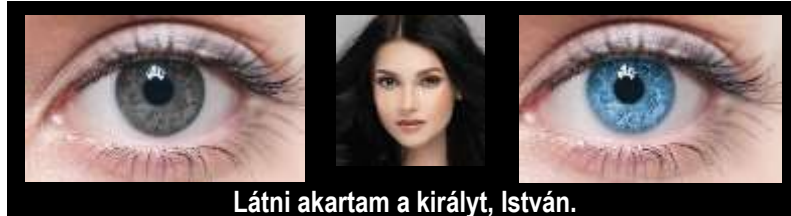
István és Gizella egy kis gyermeksír mellett állnak, az esztergomi vár oldalán egy temetőben. Gizella könnyezik.

ISTVÁN (*Gondolja.*)
Istenem-Uram, ez már a második kis leányunk, aki születése után meghal. Miért versz engem ezzel? Nincs örökösöm sem, kinek építtetem a templomokat, kinek szervezem a püspökségeket, ha nincs örökösöm? Talán a Velencében élő nővérem fiának? Péternek?

A sírkőre fókuszál a kép: IRÉNE. És megjelenik a szeme előtt egy pillanatra Iréne arca.

ISTVÁN
Milyen szagú a gúnyád, Gizella?

GIZELLA (*Megzavarodva*)
Nem tudom, a templomból jövök, talán tömjén.

18. Marosvár, Csanád és Zoé

Szürkület, hóvihár, süvít a szél. Téli tájkép Marosvárról, ahol a Maros a Tiszába ömlik, madártávlatból, egyre közelítve a várhoz. A vár egyik szobájából tűz fénye látszik. Bent Gyula vajda, Iréne, Zoé, Ajtony és Csanád egy teremben kandallótűz mellett iszogatnak, nevetgélnek.

AJTONY (*Részeg hanghordozással*)
Vajda uram, a király, érted, a király rám üzent, hogy mikor küldöm neki tovább a sót, meg az aranyat, a te bányáidból. Ha-ha.

GYULA
Vágja már a fát a fejsze, készülnünk kell, tárgyalj Thonuzóbával, a besenyőkre is szükségünk lesz. Úgy értesültem, a király a bizánciakat támogatja, délre fog vonulni a seregével. Üres lesz az ország közepe. Akkor csapunk le rá. Te pedig, Ajtony, hagyd abba az ivást!

Gyula és Iréne kimegy, Ajtony részegen horkolni kezd.

ZOÉ
Csanád úr, óesztendő éjszakája van, és te ólmot ígértél. Ilyenkor forró ólmot kell öntenünk, hogy a formájából megtudjuk, mit hoz a jövő!

CSANÁD
Itt az ólom, a kezemben, mit adsz, ha odaadom?

Az asszony el akarja tőle venni, játékosan dulakodni kezdenek, Csanád hirtelen megcsókolja Zoét, közben az ólom a földre koppan. Mindketten ijedten Ajtonyra néznek, aki az asztalra borulva horkol.

ZOÉ (*Súgva*)
Részeg disznó.

CSANÁD
Öt éve szolgállok már, tudod-e? Megszolgáltalak már?

ZOÉ
Tudom. Megszolgáltál.

CSANÁD

Az újesztendőben, úgy lehet, te szolgálsz majd engem.

ZOÉ

Ha úgy fordul, megteszem.

A behavazott Marosvár udvarán Csanád lovasok élén üget a kapu felé, szemben jön Zoé, bundában. Csanád lehajol hozzá a nyeregből.

CSANÁD

Ha most felkapnálak, elvágtatnánk, a szél sem érne a nyomunkba!

ZOÉ

Bolond vagy, hová mennénk télvíz idején?

A vár ablakában Ajtony részegen az ablakhoz tántorog és meglátja, amint Csanád éppen a lóról lehajolva megcsókolja a feleségét. Elsötétül az arca. Előveszi a korbácsot.

AJTONY

Hívjátok ide az úrasszonyt!

Csanád belovagol Marosvárra. Ajtony fogadja, korbáccsal a kezében.

CSANÁD

Thonuzóba, a besenyő beke az egész temesi tartományt kéri cserébe, ha a király ellenében hozzánk áll.

AJTONY

Azt a drága földet nem adjuk a besenyő ebnek. És eb vagy te is, Csanád! Azt hittétek süket vagyok? Vak vagyok? Nevettetek? Az asszony már nem nevet! És most te következzel!

Felemeli a korbácsot, de Csanád ököllel leüti, felpattan a lóra és kivágtat a kapun, neki a behavazott pusztának.

19. Az oroszlámosi csata 1.

Tavaszi idő, napsütés. Marosvár udvarán hadinép gyülekezik. Közük Ajtony és Gyula.

GYULA

Hírt vettünk, hogy Csanád vezetésével a királyi sereg egyik része erre tart, a másik fele meg István vezetésével a bolgárok ellen, bolgár földre. Te, Ajtony, tönkrevered Csanádot. Addig én megsegítem a bolgárokat István ellen. Thonuzóba a besenyőkkel hol van?

AJTONY

A temesi tartományt kérte. Azt a drága földet.

GYULA

Országot érhet az a drága föld! Oda kell neki ígérni. Küldj gyorsan érte!

Ajtony felmegy a várba, a félhomályos asszony-szobába, ahol Zoé fekszik.

AJTONY

Zoé, most indulok hadba. Tudod, ki jön ellenünk? Csanád!

ZOÉ

Hozd el nekem a fejét, uram.

AJTONY

Hát megbocsátasz?

ZOÉ

Állapotos voltam tőled uram, mikor megvertél, érzem kislányunk lesz. Zenóbia lesz a neve, és Konstantinápolyban fog nevelkedni – így akarom. És Csanád fejét akarom!

AJTONY

Elhozom neked.

ZOÉ

Erre igyunk, uram.

Átad neki egy poharat, magának is tölt, isznak. Ajtony kimegy.

ZOÉ (Suttogva)

Te pedig, részeg barbár, meg fogsz halni.

20. Korbácsolás (5. emlékkép)

Emlékkép. Ajtony korbáccsal veri Zoét a szobában, leszakad a nő hátáról a ruha, véres csikok a hátán, sikoltás, nyögés.

21. Oroszlámosi csata 2.

Esti szürkületben Oroszlámos határában a pusztán összecsap a két sereg: a kisebb, királyi haderő, és Ajtony serege. Vad csatajelenet. Ajtony serege szinte elsöpri Csanádét, aki visszavonulót fúvat a túlkövekkel. Közben teljesen besötétedik.

AJTONY (lován ülve)

Ahogy felkel a hold, üldözzük őket! Csanád fejét akarom!

Lefordul a lováról – holtan.

22. Menekülés Erdélybe

Gyula vajda lovasai élén. Érkezik Kászony, a székely hadnagy.

KÁSZONY

Gyula vajda, uram! Ajtony halott, a serege felbomlott. A királyi had visszafordult, és most István délről, Csanád északról harapófogóba szorít minket, a besenyő Thonuzóbával együtt. Minél előbb a hegyek közé kell érünk, haza! Fussunk, ha még futhat velünk a ló!

GYULA

Hát akkor, vagy hazafut velünk a ló, vagy mind egy szálig itt vágat le a király!

A sereg vágtaiba kezd a Maros mentén a távoli hegyek felé. Vágtató lovak mély robaja. Madártávlatból látszik, hogy két másik sereg két oldalról, kissé hátrábbról támadja a Gyula seregét, s egyre többet kaszabolnak, nyilaznak le közülük. A Gyula seregéből visszanyilaznak, de egyre fogynak. A lovak dőlnek ki.

A hegyek között a nagyon megfogyatkozott sereg vágat a római úton. Csattognak a patkók. Ahol híd van, az utolsók lóról ugranak, felszedik a deszkákat, nyilaznak a páncélinges, vörös lobogós királyi testőrökre.

István és Pósa száznagy a testőrök között lovagol be Gyulafehérvárra a tárva-nyitva hagyott kapun. Egy papi menet jön eléje keresztel.

GÖRÖG PAP

Nagyuram! Kíméld meg a várost!

ISTVÁN

Megkímélem, mert az enyém. Hol a vajda?

GÖRÖG PAP

Torda felé futott a régi római úton.

ISTVÁN

Utána!

PÓSA

Nem bírja a ló, nagyuram!

ISTVÁN

Utána! El kell fogni a lázadót! (a görög paphoz): Te hová mégy?

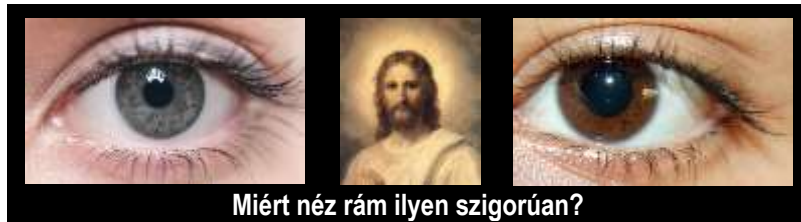
GÖRÖG PAP

A templomba, imádkozni, uram.

ISTVÁN

Menjünk együtt.

A székesegyházba lépve István ismét a szigorú tekintetű Krisztus barna szem ébe néz, ahogy előtte térdel. A szem egyre közelebb jön hozzá.

23. A tordai palánkvárban

Este a hegyek között. Pósa száznagy csapata a hegyek között egy sötét palánkvárhoz ér. Előttük kinyílik a kapu és a vajda kiszámú lovassága robog ki rajta, de nem támadnak a királyi csapatra, hanem két oldalt elfordulnak, be az erdőbe. A királyi páncélinges katonák a veres zászlóval belovagolnak a palánkvárba. Bent a királyi katonák taszigálják a szolgálókat, rabolnak, fosztogatnak. Az egyik ajtó előtt két szerecsen katona áll kivont karddal. Dulakodás kezdődik, melyben megölik a szerecseneket. Csákánnyal bezúzzák az ajtót. Bent fáklyafény, egy magas asszony, Sarolt – korbáccsal a kezében – két síró kisgyerek, és Iréne. Sarolt rátámad a katonákra a korbáccsal; az egyik le akarja szúrni, de Pósa hátulról csákánnyal fejbe vágja.

PÓSA (Megilletődve)
Nagyasszonyom.

SAROLT (Rávág Pósára a korbáccsal)
Zsiványok!

PÓSA (Hátrálva)
Állítsátok vissza az ajtót. A házba csak a király léphet be.

István érkezik újabb láncinges testőrök élén, páncélban, sisakban. Felmegy a tornácon, belép a szobába.

ISTVÁN
Édesanyám!

SAROLT
Ki vagy te?

István lecsatolja a sisakját.

ISTVÁN
Én vagyok, édesanyám, a fiad.

SAROLT
Az én fiam nem úzi halálra az édes bátyját, annak a családját, meg az anyját. Zsiványokkal.
Nem, te nem vagy az én fiam.

ISTVÁN

Jól van, te akartad ezt is anyám. Rettenő nagy követ lódítottál meg. És az a kő először engem ütött meg. Most a vajda állt a kő elé és rajta is át fog gördülni, mert nincs ember, aki megállíthatná.

IRÉNE

Ha nincs ember, akkor megállíthatja a jóságos Úristen.

ISTVÁN

Igazad van, Iréne. Az Úristen megállíthatja. Indulok a vajda után!

SAROLT

Mi lesz a sorsa a vajdának, a testvér-bátyámnak?

ISTVÁN

A lázadó feje lehull, és minden vagyonát elveszti; ezt mondja a törvény.

SAROLT

És mit mond a törvény, akit te hoztál, hogy mi lesz a sorsa a testvérem családjának?

ISTVÁN

A törvény, akit tudós papok hoztak, azt mondja, hogy a lázadó családja börtönbe kerül Nyitra várába, és soha nem láthatja többet a napfényt. De te, anyám, szabad vagy.

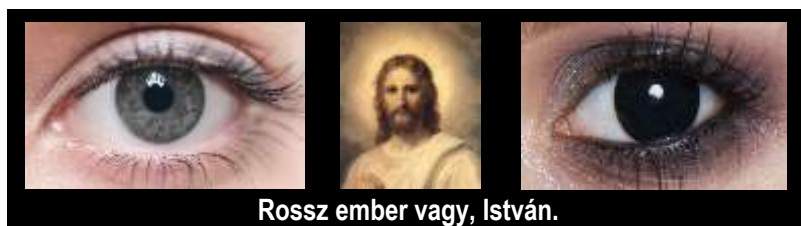
SAROLT

Osztozom a bátyám családja sorsában!

ISTVÁN

Jól van, anyám, te akartad ezt is.

Kimegy.

Reggel. Csata István láncinges, vörös zászlós testőröi és a Vajda most már létszámban nagyobb csapata között. István is harcol, a vállán megsebesül. Véres a páncélja. A hegyről zúdulnak le a vajda lovasai. A kopjákon fehér zászlócskákkal. A láncinges, vörös zászlós testőrök visszafelé hátrálnak a tordai várba. A várat körbe veszi a vajda lovassága. Egy pap jön be a várba. István vállát kötözik a katonák. A páncélon vér szívárogoz át.

PÓSA

Nagyuram, a vajda követe azt mondja, Gyula kéri, hogy add ki a feleségét és a két gyermekét. Akkor elvonul és kimegy Erdélyből is. De ha nem adod, akkor széthányja ezt a palánkot és akkor a király is meghal.

ISTVÁN

Herman úr és a páncélosok hol vannak?

PÓSA

Még nem értek ide. Mit üzenünk vissza a vajdának?

Távolabb Iréne áll a két kisgyerekekkel és Sarolt. Iréne a kezét tördelve nézi Istvánt.

ISTVÁN

A vajda családját a kezembe adta az Úristen. És ott is maradnak. A papot pedig, ha még egyszer visszamer jönni bármilyen üzenettel a vajdától, felköttem, még ha pap is.

IRÉNE

Rossz ember vagy István, meglásd, megver az Úristen.

István az utat fürkészi a távolban, a völgyben, ahol egyszerre csak páncél csillan, és távoli kürtszó hallatszik.

HANG

Érkezik Herman úr a páncélos sereggel!

24. István a rossz ember

István és Gizella Esztergomban a vár ablakában lent a Duna és a túlparti zöld síkság.

GIZELLA

Meghalt a harmadik kislányunk is, épp hogy megszületett.

ISTVÁN

Ugye éppen két hónapja halt meg?

GIZELLA

Igen, napra pontosan. Honnan tudod?

ISTVÁN

Akkor voltam a tordai palánkban.

25. Iréne (6. emlékkép)

Emlékkép. A tordai palánk, éjszaka, lobogó fáklyafény. Iréne a belé kapaszkodó kisgyerekekkel.

IRÉNE (*Suttogva, visszhangosítva*)
Rossz ember vagy, István.

GIZELLA

Hallottam, hogy a vajda Lengyelországba futott. A családja meg Nyitrán van ... és az édesanyád is. Börtönben.

ISTVÁN

No, a lengyelekhez jó helyre ment. Éppen most jött vissza onnan Judit húgom a lengyel királytól való gyermekével, Beszprémmel. Az a neve, mint a kedvenc városodnak. Ha nem lesz fiunk, ugyan kire hagyom az országot? A nővérem a velencei dózse felesége; az ő fia Péter – jó keresztény és vitéz fiú. Aztán ott van a harmadik húgom, akit a kabarok hadnagya, Aba Sámuel vett feleségül. Ki legyen utánam a király? Mert Mihály fia Vazulnak, az unokatestvéremnek van fia. Három is. És mindegyik jó vitéz lesz, hadvezetők.

GIZELLA

Vazul pogány.

ISTVÁN

Nem tudom. De magyar és a magyarok szeretik. Ő is Taksony unokája, akárcsak én. Minden esetre parancsot adok, hogy a vajda feleségét és a gyerekeit, meg anyámat is, tüstént engedjék szabadon. Menjenek Lengyelbe, a vajda után. Anyám meg szabadon dönthet, hol akar élni.

GIZELLA

István, Érzem, hogy most már fiúval ajándékoz meg az Isten. Olyannal, aki életben is marad. És nagy király lesz. És akár német császár is lehet, hallod-e, mert a Henrik császárnak, a bátyámnak, nincs fia. S ha nekem fiam lesz, ő lesz az egyetlen várományosa a bajor fejedelmi koronának is.

26. Vazul Esztergomban

Az esztergomi vár termében magyar és német urak isznak az asztal körül. Nevetés, részeg röhögés.

ESZLÁR

Hogy vitézkedtek a német páncélosok Erdélyben. Asszonyokat üldöztek és üres várakat foglaltak el – hősiezen! Ha-ha.

HERMAN

Féket tégy a nyelvedre!

ESZLÁR (*Nevetve*)

Azt beszélnek, még a király is megsebesült, de a testőrzők kardja még csak véres sem lett!

Herman kivont karddal elindul az asztal mellett Eszlár felé. De elé áll Vazul.

VAZUL

Tedd le a kardod, német. Mert Eszlár igazat mondott. Megfutottatok a maradék erdélyi lovasok előtt.

HERMAN
Vigyázz a nyelvedre!

VAZUL
Beárulsz a királynak? Király kutyája!

Herman ráront Vazulra, de az kiüti a kardot a kezéből. Több német is kardot ránt.

VAZUL
Most már kushadjatok, németek! Tegyétek el a kardotokat, amíg én ki nem vonom a magamét!

Változik a kép István és Vazul egy szobában.

ISTVÁN
Vazul, atyámfia. Tegnap még rád gondoltam, hogy téged teszek meg Erdély vajdájának, de ma már nem gondolok erre. A te apád Mihály, most a magyar fejedelem lenne, ha vigyázott volna a boritallal, és te is vigyázz az itallal, és tégy féket a nyelvedre.

27. Imre herceg

Esztergom, királyi várban, István és Gizella (innentől az idősebb formában) Imre herceg, és Gellért püspök. Kint zúgnak a harangok.

GELLÉRT
Tizenkét éves lett Imre herceg, a fiútok és befejeztem a nevelését. Én megtanítottam, hogy ha megdobják kövel, dobja vissza kenyérrel. Most meg kell tanulnia, hogy ha egy újjal is bántják, irgalmatlanul sújtson le. Megtanítottam, hogy Isten országa az alázatosoké és a gyengéké; most meg kell tanulnia, hogy az ország az uraké és az erőseké. Megtanítottam jámborságra, irgalmasságra, szerénységre és alázatra, most meg kell, tanulja a büszkeséget, az irgalmatlanságot, az uralkodást.

Gellért püspök fehér csuhában, gyalogosan, mezítláb elindul Esztergomból a Duna mentén.

Imre lovagol, kopját vet, ijjal lő, vív, kobzot penget, lányokkal hancúrozik egy-egy animált pillanatképen felvillantva.

28. Csata Konrád német császár ellen

HANG
Az új német császár, Konrád megtámadta Magyarországot. A magyar seregeket most nem német grófok, hanem Csanád és Vazul vezetik. A harcokban ott vannak a fiatal hercegek mind: Imre, a trónörökös; Péter, a velencei és Vazul három fia: Levente, Endre és Béla.

Közben a képen madártávlatból német vasas, páncélos seregek vonulnak a Fertő-tó és Sopron térségében, a Duna mentén Magyarországra. Könnyűlovas magyar íjászok támadják őket. A német páncélos lovasok dúlják, égetik a magyar falvakat. Közben közeli harci képek a fosztogatásról, az összecsapásokról, a vasas németek ingoványban történő elmerüléséről. Ugyanakkor magyar könnyűlovas csapatok támadják a bajor földet, a német városokat

prédálják, égetik, hasonló módon. Harci jelenetek. A németek a Duna mentén visszafelé vonulnak, hátrahagyva felborult szekereket, holttesteket, döglött lovakat az út mentén.

István király Esztergomban, a várban Hermannal.

HERMAN

Nagyuram, Konrád császár békét kér, de a békekötést késlelteti Vazul.

ISTVÁN

Mivel?

HERMAN

Vazul felégette a régi római Vindobona várat a Duna mellett, amit a magyarok Bécsnek neveznek. Konrád császár újjá akarja építtetni, de Vazul nem engedi.

ISTVÁN

Vazulnak igaza van. Bécs túl közel van a magyar gyepűhöz. Veszélyes lenne meghagyni. Fel kell égetni!

29. Imre halála

Esztergom, a vár nagyterme. Ebédnél ül a királyi pár és a német urak. Feltáru az ajtó, hideg tavaszi szél árad be. Az ajtóban áll Levente, Vazul legidősebb fia. Izzadt és csapzott.

ISTVÁN

Mi történt legényke? Ittas talán, hogy így belép ide? Miért nem vagy Imre herceggel a vadászaton? ... Szólj már, az istenért! Mi történt?

LEVENTE

Uram király, meghalt a megölte a ... meghalt Imre herceg.

HANG

Jézus!

Koppannak az evőeszközök, felborul egy-két serleg.

LEVENTE

Vadkan műve lehetett. Felhasználta egy vadkan, bizonyosan. Úgy találtunk rá. Meghalt, uram.

Változik a kép. Imre herceg felravatalozva. A királyi pár elé járulnak sorban az urak és úrasszonyok feketébe öltözve és meghajlanak István és Gizella előtt. Gizella szeméből folyik a könny, István kőmerev arccal ül, nem sír.

Amikor Vazul és a felsége ér a királyi pár elé és meghajlanak, Gizella elfordul tőlük.

VAZUL (*Halkan a könnyező feleségének*)

Hagyd, Gizella csak egy királyné, de te az eljövendő királyok édesanyja vagy.

GIZELLA (*Halkan Istvánnak*)

Vadkannál rosszabb, csak a pogány.

30. Vazul kivégzése

Az esztergomi vár termében tanácskozik István, Csanád, Hermán és Gizella.

GIZELLA

Meggyőződésem, hogy nem vadkan volt, hogy is ölhetne volna meg egy közönséges vaddisznó az én vitéz fiamat! Vazul volt, aki a fiait akarja trónra ültetni. A pogány! Ő gyilkoltatta meg Imrét!

CSANÁD

Szerintem is orvgyilkosság történt, de szerintem Konrád keze van a dologban. Emlékezzél nagyuram, hogy megszegyenyítettük a német császárt néhány hónapja, aki azért támadt ránk, hogy biztosítsa a trónját Imre ellenében. Amit nem ért el a német hadsereggel, most elérte gyilkossággal. Most, ha nem Vazul fiai követnek a trónon, ez az ország lángba borul, bizony mondom.

HERMAN

Nekem azt mondták, Thonuzóba neve besenyő nyelven vadkant jelent. És Thonuzóba is pogány, nincs megkeresztelkedve az egész besenyő nép, akiket még Géza úr telepített le a Körösök vidékén. Őt is felbérelhette Vazul!

CSANÁD

Ez is igaz. Én jól látom Marosvárról! A besenyők egyáltalán nem tartják az új hitet.

GIZELLA

Thonuzóbának, a vadkannak, és főleg Vazulnak, a pogánynak vesznie kell, István!
Meggyilkoltatták a fiúnkat! Hát nem érted?

HERMAN

És a fiainak is veszniük kell. Király uram: nem kerülhet az egész országépítő műved a pogányság karmába. Emlékezz, apostoli kettős keresztet kaptál a pápától. Te egy egész népet vezettél az anyaszentegyházba és Európába.

Más helyszín a várban. Csanád, és vele szemben egy katona.

CSANÁD

Lóhalálban vágass a Sárközbe. Figyelmezteted Vazul fiait, hogy fussanak az országból sebesen és megállás nélkül, különben el nem kerülhetik a halált!

A katona elmegy.

CSANÁD (*Gondolja.*)

Nem hagyhatom, hogy megszakadjon Árpád nemzetsége. Vazult már nem tudom megmenteni, de az eljövendő királyokat még igen. Imrét pedig a német gyilkolta meg, de ezt a gyanút a király nem mondhatja ki, ha azt akarja, hogy a német fejedelemségek ne fogjanak mind össze a magyar nép ellen. Legyen hát vadkan. Vagy a pogány Thonuzóba, a besenyő vadkan.

Közben a képsorokon a sötétben három lovas vágat tova.

Egy várpincében a hóhérok a lekötözött Vazul szemét kitolják és a fülébe forró ólmot öntenek. Kegyetlen kép, amennyit még „elbír” a filmvásznon.

31. Thonuzóba kivégzése

Madártávlati kép, ahogy a hatalmas páncélos, vörös zászlós királyi sereg vonul félkörben. A kisebb, könnyűlovas besenyő sereg a Körös partjára van szorulva. Szürke, esős idő. A királyi sereg élén István, Péter, Herman és Wolfgang.

ISTVÁN

Idejön Thonuzóba?

WOLFGANG

Igen király úr. A múlt nap rajtaütöttem a téli szállásán, elhoztam a feleségét meg a kisfiát, Alpárt, túsul. Most az asszonyt küldtem hozzá, hogy jöjjön, adja meg magát, keresztelkedjen meg az egész népével együtt.

ISTVÁN

Ha nem jön, támadunk és nincs kegyelem senkinek.

PÉTER

Király uram! Ott jön a besenyő. A feleségével együtt.

Két lovas közeledik.

ISTVÁN
Legyen meg Isten akarata.

32. Marosvárott Csanád és István 1.

Marosvár képe. A vár egy termében ül Csanád, Gellért püspök és István.

ISTVÁN (*Fáradtan.*)

A besenyőket keresztvíz alá hajtottam, Gellért püspök uram, négyezer lélekkel bővült a marosvári püspökség nyája. A bűnösöket megbüntettem. Thonuzóba odáig merészkedett, hogy mikor megadta magát, a szemem láttára megölte Wolfgang grófot, amiért az túsul ejtette a kisfiát. Eltemettem a gyilkost lovára kötözve, pogány vezérhez méltó módon. Élve. És látta ezt a temetést az egész besenyő nemzet.

33. Thonuzóba temetése (7. emlékkép)

Madártávlatból közeledik a kép a két sereg közötti helyhez, ahol egy nagy gödörben egy-egy megkötözött lovon ül – rákötözve Thonuzóba és a felesége – a katonák pedig lapátolják rájuk a földet.

34. Marosvárott Csanád és István 2.

A vár szobájában István, Gellért és Csanád.

GELLÉRT

Elvégezted király úr. Keresztény az ország. Erős az ország.

CSANÁD

Ki parancsol most a keresztény besenyőknek a Körösök vidékén?

ISTVÁN

Bolgárországból, a nagybesenyőktől hívtam be egy besenyő főembert, Keán királyt – ő lett az új beke. Van egy szép kislánya, a neve Seruzádé. Megígérte, hogy keresztvíz alá tartja, itt Marosvárott. Legyél te a keresztapja, Csanád.

ISTVÁN

Mi hír van a marosvári tartományban és Erdélyben, Csanád?

CSANÁD

Csend van uram, a király erős keze mindenütt érezhető. Bonyha és Baja a két Gyulafi visszatért lengyel földről, most Gyulafehérváron vannak.

ISTVÁN

A lázadó vajda fiai? Erdélyben?

35. Iréne a gyermekeivel (8. emlékkép.)

Emlékkép. Megjelenik Iréne szeme, aztán az egész alakja, ahogy a két kisgyerek (Bonyha és Baja) belekapaszkodik sírva, a tordai várban.

István elmosolyodik.

36. Marosvárott Csanád és István 3.

A vár szobájában István, Gellért és Csanád.

CSANÁD

Ahogy a vajda meghalt lengyel földön, hát visszajöttek a gyerekek. És én hagytam, nagyúr.

ISTVÁN

Jól tetted. ... És az anyjuk? ... Iréne?

CSANÁD

Ő itt van nálam, Marosvárott. A testvér-nénjével, Zoéval, aki az én feleségem.

ISTVÁN

Gyermekeitek van?

CSANÁD

Nincs, uram. Mielőtt Ajtony meghalt, Zoé még gyereket fogant tőle. Egy lány gyermeket. Zenóbiának nevezte, és elküldte Konstantinápolyba, ott nevelkedik a bizánci császárvárosban.

ISTVÁN

Erről jut eszembe; egy fiúgyermeket hoztam neked, vagy inkább Gellért püspöknek. Jó keresztényt kell belőle nevelned Gellért uram. Thonuzóba kisfia, a neve: Alpár.

Zoé és Ajtony lánya, Zenóbia, Bizáncban, a világ fővárosában nevelkedik

Thonuzóba fiát, Alpárt, Márton néven papnak nevelik Marosvárott

GELLÉRT

Meglesz, király úr. Úgy fogom nevelni, olyan igaz papnak, aki felnöve és a besenyők élére állva bent fogja tartani ezt a vad, lázadó népet az anyaszentegyház akoljában. A Márton nevet fogom neki adni. Nyugodt lehetsz efelől, király úr.

37. István halála

Késő őszi nap, délután, az esztergomi vár körül szelek fújnak, száraz levelek keringenek a levegőégben. A szobában a várban zörög az ablakhártya, pattog a tűz, István ágyban fekszik. Mellette Gizella és Gellért püspök, Péter herceg, Herman gróf, Eszlár és még néhány német és magyar úr és az orvos. István lehunyt szemmel fekszik.

ESZLÁR (*Súgja egy másik magyar úrnak*)

Ezt a királyt uraltam, mert a vérünk volt, de lásd, ez a korcs velencei Péter elad minket maholnap olcsón a németnek. Akkor aztán mehetünk a Vazul fiakért.

GIZELLA (*Súgva Hermannak*)

Nézd, hogy sugdolóznak a pogányok. Vajon mit főznek?

HERMAN (*Súgva Gizellának*)

Péterre morognak bizonyosan, meg ránk. De Péter kemény fiú. Ha fejére tesszük a koronát, betöri őket, mint a vadlovakat.

ISTVÁN

Hallok és látok mindent. És nehéz megnyugodnom. ... Pedig elfáradtam, mert nehéz volt az építés, amit rám parancsoltál Uram, és iszonyú. Véres építést parancsoltál nekem és nem irgalmazhattam. És te sem irgalmaztál nekem. Mennyi embernek halni kellett, s Vazulnak is, és ez volt a legnehezebb ... Uram.

Felül az ágyon.

ISTVÁN

De én a gyermekeimet adtam neked Uram! Imre volt az utolsó ... és ez volt a legnehezebb teher, amit rám raktál! És nem lehet igaza Csanádnak, hogy tűzbe borul az ország, mert minden a te parancsod szerint történt! ... Úristen.

Miközben beszél, megjelenik előtte a gyulafehérvári székesegyház szigorú tekintetű Krisztus képén a Megváltó barna szeme, és egyre közeledik hozzá.

Visszazuhan az ágyra.

GELLÉRT

Az Úrnak az ezerharmincnyolcadik esztendejében meghalt István király, a magyarok vezére.

A kép távolodik az esztergomi vártól, látszik a Duna, körben a hegyek, megy le az őszi nap, a szél süvölt, nyugat felé piros az ég alja, vörös, lila, sárga felhők gomolyognak az ég peremén.

VÉGE

Dr. Tózsza István
tozsza.istvan@uni-neumann.hu
20 919 5677

Ennek a filmnek a folytatásának tekinthető a Herczeg Ferenc Pogányok c. regénye alapján készített film (forgatókönyv:) Alpár, ne hagyj el! címmel.

Vezérmotívumok: István, Krisztus, Gizella, Iréne

